

SERRA D'OR

MARÇ 1972

DESPRÉS
DELS
HIPPIES

ahir com avui

JOSEP PLA I ELS SEUS «DESVAGATS»
SETANTA-CINC ANYS

El proppassat 8 de març, el senyor Josep Pla i Casadevall va complir setanta-cinc anys. La majoria d'aquests anys, l'escriptor i periodista Josep Pla els ha esmerçats omplint papers. Només per la quantitat, pel munt de folis que suma la seva tasca, ja ens hem de treure el barret —fort o tou i en forma de desconegut llonguet— que tots hauriem de portar a l'ànima, ara que la majoria anem sense res al cap. Però és que, a més a més, mereix respecte perquè ha construït una prosa sòlida i lleugera alhora, mengívola i consistent, llampant i civilitzada. Podem estar en desacord amb el que escriu —això passa amb molta freqüència—, però cal que reconeguem que Josep Pla és un dels nostres grans escriptors contemporanis. Certes idees seves que poden produir-nos fins i tot irritació, a l'igual que les diverses postures vitals que assaja en un temps segons que sonava el flabiol de la política, no són recomanables per a unes joventuts que —potser equivocades— creuen més en els ideals que en els diners. Però, amb tot, Josep Pla, és, ara per ara, la figura més important de les nostres lletres. I encara que sigui per la forma i no pel fons, em crec obligat a retre-li homenatge quan arriba als tres quarts de segle de vida.

En recordar Josep Pla, penso que una bona explicació del seu caràcter està en un vell text seu, publicat al llibre *Coses vistes, 1920-1925* —el primer que va escriure— i inserit per primera vegada a l'*Anuari dels catalans, 1924-1925*. Faig referència a una curta prosa titulada «auto-retrat», en la qual Josep Pla, segons el meu criteri, es definia bastant bé en unes frases que situo fora del seu context perquè així guanyem llur veritable valor. Deia d'ell mateix: «Em considero llatí i llatí de matis marítim, home liberal, amic de la mitja tinta i de l'humorisme». Afirmava a continuació que «la meua característica profunda és la feblesa», i continuava dient que «l'escriure és en mi una activitat superposada i artificiosa... [que]... m'ha deformat, ha creat dins del meu jo íntim i natural una persona estranya que moltes vegades ni jo mateix comprenc el que té a veure amb mi; tant diferent la trobo».

I prosseguia: «Cercó, assetjo, ataco i trobo homes de palla que s'escorren, i personatges inflats que es desinflen a la primera punxada d'agulla. El poc que trobo són petiteses o venerables llaunes escrites d'una manera pedant i adotzenada».

Finalment conclouia: «D'aquesta situació lamentable en prové l'aire que tinc d'home desvagat que cerca feina i no en troba. Es per això que noestic bé enlloc i vaig pel món com una ombra».

Veritablement, aquesta és la sensació que Josep Pla produïx, encara que no sigui un home desvagat, com ho prova l'embalum de feina que ha fet.

JOSEP M. CADENA

RESTRICCIONS MENTALS

sobre uns determinats excessos

per Joan Fuster

Segons lleigeixo en un diari, sembla que tampoc no convé abusar del sabó. El consell adequat seria: nets, *ma non troppo*. Diuen que ho afirma un dermatòleg nord-americà, un tal doctor John Knox, de Houston. Aquest facultatiu sosté que, avui, precisament a conseqüència dels excessos d'higiene, la gent del seu país sofreix més malalties de la pell que mai. Bé: potser no arriba a ser tan fulminant en el dictamen. No «més que mai», però sí més que no en tracta d'evitar. La Medicina i la Química, i les indústries derivades, i la publicitat inherent, ens han inculcat l'ús d'una sèrie de productes i la pràctica d'una considerable quantitat d'ablucions, que assegurarien la perfecta pulcritud de la nostra epidermis. A l'antic i respectable sabó, s'hi sumen desodorants, locions, pastes, xampús, olis, raspalls, esponges, fregues, pegats i mil coses més. Es tracta de raure'ns del cos la brutícia que normalment s'hi acumula. És clar que no tots els cossos resulten igualment bruts, al final de la jornada. Cadascú s'embruta més o menys, en funció de l'ofici que fa i de les glàndules que li han tocat en sort. Això és evident. L'operació de rentar-se forma part, en principi, de la base de les relacions socials, i també, naturalment, de les precaucions de la salut. Hi ha hagut èpoques i ideologies poc favorables a les purificacions corporals. En l'actualitat, però, la tendència a la netedat s'imposa a cops de llei i de negoci. D'alguna manera, ja estem convençuts que la brutícia personal no solament és repugnant, sinó que, així mateix —i potser «sobretot», és nociva. Hi veiem drames d'infecció. La «higiene» se'ns ha convertit en una ètica rigorosa i indiscutible. La premsa general és d'«anar nets» i que l'asèpsia ens envolti. S'ha avançat molt per aquest cantó, sens dubte. Els nens de la meua generació —vull dir, nosaltres quan érem nens—, quan tornàvem a casa després d'unes hores d'escola i de joc, solíem fer una impressió lamentable: la cara empastifada de mocs i de llàgrimes, les mans obscures, uns genolls fabulosament densos de matèries estranyes. He observat que les criatures d'aquests dies són ben poc mocoses. Ni tan sols les educades amb el sistema Freinet. Hi deu haver alguna raó per la qual els nassos infantils, avui, no ragen tant ni tan viscosament. Sigui com sigui, el panorama ha canviat. I molt. Ja abunden les cases amb cambra de bany, i les famílies les aprofiten com cal. Fins i tot en les àrees rurals, la dutxa s'ha estabilitzat com una premissa inexorable. Les zones opulentes —d'economia fluida, si val la fórmula— han erigit les instal·lacions «sanitàries» domèstiques en un símbol de la dignitat humana: l'aigua calenta, els dentíficis, el bidet, el *gel moussant*, els líquids per a les depilacions masculines i femenines, maquinetes, tines, etcètera. El bany diari, la dutxa repetida, hi esdevenen impositions rituals. El metge ianqui ho considera contraproduent. Si més no, en la seva especialitat: la de la pell. En sotme-

tre la pell a un rentat massa freqüent, i aplicar-li tantes delicadeses cosmètiques, la pell en pateix, i de retop, tot l'organisme. Els porus, per exemple, poden quedar obstruïts per les aplicacions detergents. La suor saludable, els greixos naturals, totes les segregacions de la fisiologia de superfície, són víctimes d'una dràstica ofensiva «higiénica». La maniobra, «antinatural», perjudica més que no pas ajuda. L'opinió del doctor Knox és que una mica de merda —amb perdó— és sempre necessària perquè tot vagi millor, en la pell que ens cobreix. Una mica de brutícia. Ni molta ni poca, m'imagino: una cosa que estigui bé. Jo, que ho ignoro tot sobre el tema, em sento inclinat a creure'l. No és imprescindible de posseir grans coneixements científics en el ram, per a convèncer-se'n. La «higiene» a ultrança és una aberració, com totes les ultrances. La vida és ben poc higiénica. Recordo el paper d'un humorista que, explicant les efusions d'una parella d' enamorats, feia broma amb els microbis que passaven d'una boca a l'altra, en el curs d'unes besades tendrament imperioses. Els petons són antihigiénics. Tota la fisiologia és antihigiénica, i com més íntima, més antihigiénica. La circumspècció a què m'obligava el caràcter d'aquesta revista fa que no pugui allargar-me en els detalls. Els detalls són previsibles, d'altra banda. Fàcils de suposar. El cos humà és, més o menys, com el cos d'una gallina, o el d'un orangutan, o el d'un puma. La «higiene», de fet, s'hi sobreposa, com una mena de floritura kantiana —i m'excuso del disbarat filosòfic, que potser no és tan disbarat com a primera vista pugui semblar. Un excés, pel costat de la higiene, pot ser, paradoxalment, antihigiénic. Això és el que he entès que volia predicar el dermatòleg de Houston. Em sembla molt raonable. La «raó» no congenia amb les «paradoxes». I l'«instint» tampoc. Contra els prodigis de la condició neocapitalista, i neosocialista, unes colles d'individus, no gaire abundants en termes de percentatge demogràfic, però no negligibles, han optat per viure «naturalment»: amb la brutícia pròpia de les pròpies glàndules i de la pròpia activitat. Els hippies de Formentera i d'Eivissa, i els més pròxims d'alguna platja valenciana, es renten en la mar, no per «rentar-se», sinó per prendre el bany. La seva displicència envers les regles sanitàries administratives, i, sobretot, envers la superstició publicitari-industrial de la sanitat o salubritat, és simptomàtica. És absurda i criminal, però comprensible, de més a més. En tot cas, les recomanacions del possible doctor Knox mereixen ser reflexionades. *Ma non troppo*... Per als humanistes que encara saben llatí: *Ne quid nimis*. I per a la resta de la clientela: Som un animal escapat del zoo, que increïblement es pensa haver inventat el zoo... No sé si m'explico. L'aerosol que treu les males olors de l'axilla és anafrodisíac. La «higiene», ben mirat, és l'ascetisme de la societat postcristiana... No sé, no sé... Què volen que els digui!